

МИНИСТАРСТВО
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА
И ВОДОПРИВРЕДЕ

**Водич за добитнице и добитнике средстава
из Пројекта конкурентне пољопривреде Србије**

Остваривање и праћење еколошких и социјалних стандарда
Светске банке

мај 2021. године

О Пројекту конкурентне пољоприведе Србије

Пројекат конкурентне пољоприведе Србије треба да омогућити развој инвестирањем бесповратних средстава, добијених кроз кредит Светске банке, у примарну и секундарну пољопривредну производњу, као и пружањем техничке (саветодавне) помоћи пољопривредницима. Циљ наведеног пројекта је да се повећа приступ пољопривредним услугама за циљане кориснике у Републици Србији путем:

- одрживог повећања продуктивности на пољопривредним газдинствима;
- јачања конкурентности пољопривредних произвођача;
- побољшања система подршке институција Републике Србије пољопривредно-прехранбеном ланцу на начин који је у складу са препорукама Европске комисије и њених институција.

Пројекат конкурентне пољоприведе Србије чине три велике пројектне компоненте:

- Компонента 1. се фокусира на побољшање производних и предузетничких капацитета малих и средњих пољопривредно-прехранбених произвођача доделом неповратних средстава (грантова), али и изградњом људских капацитета (путем саветодавних услуга, пословног и финансијског планирања).
- Компонента 2. усмерена је на јачање капацитета Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, што укључује успостављање информационог (ИТ) система који је усклађен са захтевима заједничке пољопривредне политике Европске уније, као и електронског система за праћење резултата додељених средстава и субвенција (националне мере, ИПАРД, структурни фондови).
- Компонента 3. односи се на управљање самим пројектним циклусом, укључујући израду и реализацију алата за процену утицаја реализованих активности Пројекта конкурентне пољоприведе Србије.

Пројекат конкурентне пољопривреде Србије помоћи ће корисницима бесповратних средстава (грантова) да побољшају унапреде пољопривредне праксе у циљу постизања одрживости пољопривредне производње. Овај процес ће резултирати изграђеним људским капацитетима пољопривредника кроз обуке и специфичне едукације, како саветодавних служби, тако и крајњих корисника пројекта, јер ће они моћи да разумеју, припреме, процене, примене и прате еколошке и социјалне стандарде у пољопривреди. Очекује се да ће Пројекат конкурентне пољоприведе Србије помоћи и у еколошкој и у економској диверзификацији, од производње једне сорте до гајења више сорти, са мање оптерећења хемикалијама и биоцидима, али са истим или бољим ефектом, ефикаснијом употребом природних ресурса као што су вода и земљиште, примени најбољих доступних техника и пракси у области управљања неопасним и опасним отпадом, отпадом из месне и млечне индустрије, управљања отпадним водама, али и примени традиционалних заната као додатне економске активности. Подршка одређеним пољопривредним секторима, попут пчеларства, подржаће очување *in-situ* и очување биолошке

разноврсности. Отворена платформа, која ће кроз Пројекат конкурентне пољоприведе Србије бити инсталирана, допринеће јачању карактера администрације са „мање папира“ и али повећати ефикасност јавне управе и њених институција у делу пољоприведе. Мере прилагођавања климатским променама и мере ублажавања биће пажљиво надгледане и примењене, посебно у вези са последицама суше и поплава.

По потреби, Пројекат ће финансијски подржати пољопривредне праксе помажући пољопривредницима у стварању одрживе пољопривредне производње и преласку са пољопривредне производње у тешким условима животне средине на пољопривредну производњу у прихватљивим условима животне средине. То ће се постићи различитим интервенцијама као што су увођење више култивара уместо монокултивације, подршком органској пољопривредној производњи, употребом хемикалија и биоцида у складу са најбољим доступним пољопривредним праксама, као и изградњом капацитета крајњих корисника како би препознали и одговорно користили хемикалије, надгледали, анализирали и унапређивали различите утицаје пољопривредних пракси на животну средину. Савремене пољопривредне праксе, као што су полу-затворено или затворено гајење, заједно са противградном опремом и засењивањем, помоћи ће пољопривредницима да се изборе са климатским променама и заштите своје приносе. Значајно смањење оптерећења утицајима животне средине или њихово уклањање увођењем позитивних еколошких пракси и прописа, помоћи ће пољопривредницима да узгајају своје производе на одрживији, ефикаснији и конкурентнији начин.

Пројекат конкурентне пољопривреде Србије ће, где је то могуће, подржати изградњу постројења за обновљиве изворе енергије на фармама, коришћењем соларне, уместо фосилних горива, расположиве биомасе и стварањем органског ђубрива. Ово ће допринети смањењу укупне емисије гасова са ефектом стаклене баште и представљаће једну од мера ублажавања у борби против климатских промена. Све грађевинске активности у оквиру пројекта мораће да буду у складу са националним законодавством за грађевинске дозволе које утврђује да ће се потпројекти о енергетској ефикасности морати припремати и спроводити на енергетски ефикасан начин, што је најбоље приказано у захтеву за регулisaње енергетског пасоша за сваку новоприпремљену и изграђену зграду, што опет омогућава примену једног од инструмената борбе против климатских промена.

Такође, пројекат ће пружити и помоћ пољопривредницима у увођењу пракси која ће омогућити одрживо коришћење природних ресурса и очување биолошке разноврсности. Ефикасна и паметна употреба воде за потребе наводњавања, елиминисање оптерећења загађења животне средине на тло увођењем адекватних пракси управљања отпадом и интегрисаним управљањем штеточинама, уз подршку пољопривредним праксама које ће подржати in-situ биолошко очување и одрживу употребу шума, паркова и заштићених подручја у складу са најбољим пољопривредним праксама и националним законодавством, помоћи ће пољопривредницима у повећању нивоа конкурентности њихове производње, а истовремено повећавајући ефикасност употребе природних ресурса и укупну одрживост њихове производње.

Шта су то еколошки и социјални стандарди Светске банке? Зашто су они важни?

Еколошки и социјални оквир (стандарди) утврђује посвећеност Светске банке, и институција које реализују пројекте захваљујући средствима које је банка усмерила, одрживом развоју, кроз сет еколошких и социјалних стандарда који су припремљени да подрже пројекте са циљем окончања екстремног сиромаштва и промоције заједничког просперитета.

Светска банка ради на одрживости животне средине. Она пружа подршку ублажавању и прилагођавању климатским променама. Банка препознаје да климатске промене утичу на природу. За пројекте које Светска банка финансира она даје смернице корисницима како да се смањи утицај на климу избором алтернатива са нижим емисијама угљеника. Такође, банка ради на ублажавању климатских промена јер је то основна претња даљем развоју целокупне планете земље. Социјални развој и инклузија су пресудни за све развојне интервенције Светске банке и за постизање одрживог развоја. Инклузија значи оснаживање свих људи да учествују и имају користи од процеса развоја. Инклузија обухвата реализацију политика за промоцију једнакости и недискриминације побољшавањем приступа свих људи, укључујући сиромашне и угрожене, услугама и погодностима као што су образовање, здравство, социјална заштита, инфраструктура, приступачна енергија, запошљавање, финансијске услуге и производна имовина. Додатно, банка кроз своје активности ради на уклањању баријера између људи који су често искључени из процеса развоја, као што су жене, деца, особе са инвалидитетом, млади и мањине, и обезбеђује да се глас свих чује. Кроз пројекте које Светска банка финансијски подржава она настоји да смањи негативне утицаје на све људе, али и да да јасне препоруке, и смернице, како да сви актери, корисници средстава банке, испуњавају своје обавезе у погледу људских права како налаже Универзална декларација о људским правима.

Еколошки и социјални стандарди примењује се на све пројекте који се финансирају из средстава (кредита) Светске банке. Десет еколошких и социјалних стандарда дати како би сви актери који реализују пројекте исте испунили кроз животни циклус својих индивидуалних пројекта. Процена и управљање еколошким и социјалним ризицима и утицајима (стандард број 1.) утврђује значај: (а) постојећег еколошког и социјалног оквира у бављењу ризицима и утицајима пројекта; (б) интегрисану еколошку и социјалну процену ради идентификовања ризика и утицаја пројекта; (ц) ефикасно ангажовање заједнице пружањем свих релевантних информација у вези са пројектом, консултацијама и ефикасним повратним информацијама; и (д) управљање еколошким и социјалним ризицима и утицајима током животног циклуса пројекта. Овим постављеним оквиром Светска банка захтева од корисника средстава да се сви еколошки и социјални ризици и утицаји пројекта реше у оквиру еколошке и социјалне процене спроведене у складу са Еколошким и социјалним стандардном број 1. Еколошки и социјални стандардни од броја број 2. до броја 10. утврђују обавезе корисника у идентификовању и решавању еколошких и социјалних ризика и утицаја који могу захтевати посебну пажњу.

Овај водич даје јасне препоруке и механизме за минимизирање, смањивање и ублажавање ризика и утицаја, а тамо где ризици остају, или их је немогуће смањити, али и даје сугестије како ризике смањити на минимум.

Еколошки и социјални оквир Светске банке чини десет (10) стандарда који уређују области које сваки појединачни пројекат, или програм, који Светска банка финансира мора да примењује.

Ови стандарди дефинишу политику финансирања пројеката и описују захтеве које, како банка, као финансијер, тако и корисник средстава, што је у овом случају Пројекат конкурентне пољопривреде Србије, Влада Републике Србије, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, али и крајњи корисник програма, пољопривредник, агрегатор, задруга или неко друго правно или физичко лице у складу са Правилником, мора следити. Десет еколошких и социјалних стандарда постављају захтеве корисницима бесповратних средстава, у циљу идентификовања, процене, управљања и надзора над применом еколошких и социјалних ризика и утицаја пројеката које Банка подржава. Применом ових принципа и методологије, настоји се извршити транзиција са линеарне пољопривредне производње на циркуларну, односно уместо овако као на сликама испод

требало би да да Републици Србији имамо пољопривреду која ће да буде (као на сликама испод овог текста), здрава, одржива и по свим нормама прихваћена.

У табели испод наведени су сви еколошки и социјални стандарди који се односе на Пројекат конкурентне пољопривреде Србије.

Број	Назив стандарда	Да	Не	Степен
1.	Процена и управљање еколошким и социјалним ризицима и утицајима	✓		Умерен
2.	Рад и радни услови	✓		Низак
3.	Ефикасност ресурса и спречавање загађења и управљање њиме	✓		Умерен
4.	Здравље и безбедност заједнице	✓		Умерен
5.	Стицање земљишта, ограничења у коришћењу земљишта и присилно пресељење		✓	
6.	Очување биолошке разноврсности и одрживо управљање живим природним ресурсима	✓		Умерен
7.	Аутохтони народи/Афричке под-сахарске историјски недовољно неговане традиционалне локалне заједнице		✓	
8.	Културно наслеђе		✓	
9.	Финансијски посредници		✓	
10.	Ангажовање заинтересованих страна и откривање информација	✓		Умерен

У зависности од обима, значаја и врсте утицаја које предложени пројекат за финансирање може имати на животну средину и социјалне стандарде сваки појединачни пројекат се може класификовати у једну од четири категорије ризика:

- ◆ Високог ризика,
- ◆ Значајног ризика,
- ◆ Умереног ризика,
- ◆ Ниског ризика.

Да би се извршила одговарајућа класификација ризика потребно је узети у обзир следеће:

- ◆ врсту, локацију, осетљивост и обим пројекта,
- ◆ природу и величину потенцијалних еколошких и социјалних ризика и утицаја, као
- ◆ капацитет подносиоца пројекта за финансирање и одговорност за управљање еколошким и социјалним ризицима и утицајима на начин који је у складу са горе наведеним и описаним еколошким стандардима.

Пројекти високог ризика по животну средину и социјалне стандарде и критеријуме се неће разматрати за финансирање, док свака категорија пројектног ризика са собом повлачи развој одређеног степена документације, у складу са Правилником о додели бесповратних средстава у оквиру Пројекта за конкурентну пољопривреду Србије.

Еколошки и социјални стандарди које кориснице и корисници средстава из Пројекта конкурентне пољопривреде Србије морају да испуне

Процена и управљање еколошким и социјалним ризицима и утицајима (ЕСС1) утврђује одговорности корисника средстава за процену, управљање и надгледање еколошких и социјалних ризика и утицаја повезаних са сваком фазом пројекта који је финансијски подржан кроз Пројекат конкурентне пољопривреде Србије, а све у циљу постизања еколошких и социјалних резултата у складу са еколошким и социјалним стандардима. Корисници средстава ће бити у обавези да изврше еколошку и социјалну процену својих пројеката предложених за финансирање, али и у фази реализације, како би осигурало да пројекти буду еколошки и социјално одрживи. Еколошка и социјална процена која ће бити урађена биће коришћена за идентификацију ризика и проналажење модела за смањење утицаја пројекта. Корисници средстава ће управљати еколошким и социјалним ризицима и утицајима пројекта током читавог животног циклуса пројекта, сразмерно природи и размерама пројекта и потенцијалним ризицима и утицајима.

Циљеви стандарда за процену и управљање еколошким и социјалним ризицима и утицајима (ЕСС1) су:

- ◆ Идентификовати, проценити и управљати ризицима на животну средину и социјалне стандарде,
- ◆ Током реализације пројекта користити приступ ублажавања ризика: (а) предвидети и избећи ризике и утицаје; (б) Тамо где избегавање није могуће, умањити или смањити ризике и утицаје на прихватљиве нивое; (ц) Једном када се ризици смање или ублаже требало би тако и да остану; и (д) Тамо где остају утицаји, надокнадити их где је то технички и финансијски изводљиво,
- ◆ Усвојити мере тако да негативни утицаји не падну несразмерно на оне који су у неповољном или рањивом положају,
- ◆ Користити националне еколошке и социјалне институције, системе, законе, прописе и процедуре у процени, развоју и спровођењу пројекта, кад год је то потребно,
- ◆ Промовисати еколошке и социјалне стандарде на начин да се у јавности препознају и побољшавају капацитети корисника средстава.

Постављени захтеви:

Корисник гранта ће проценити, управљати и надгледати еколошке и социјалне ризике и утицаје пројекта током животног циклуса пројекта како би испунио захтеве из еколошких и социјалних стандарда Светске банке на начин и у року прихватљивом за Јединицу за управљање пројектом.

Корисник гранта ће бити у обавези да:

- a. Изврши еколошку и социјалну процену предложеног пројекта, укључујући ангажовање заинтересованих страна;
- b. Предузме ангажовање заинтересованих страна и објави одговарајуће информације у складу са стандардом број 10;
- c. Развије Еколошки и социјални план посвећености и спроведе све мере и радње утврђене уговором; и
- d. Прати и извештава о еколошким и социјалним перформансама пројекта у односу на постављене стандарде Светке банке.

Тамо где Еколошки и социјални план посвећености захтева од корисника гранта да планира или предузме одређене мере и радње у одређеном временском оквиру како би избегао, умањио, смањио специфичне ризике и утицаје пројекта, корисник гранта неће спроводити никакве активности које могу проузроковати материјалне штете или утицаје све док се релевантни планови, мере или акције не заврше у складу са Еколошким и социјалним планом.

Ако пројекат садржи или укључује постојеће објекте, или активности који не испуњавају захтеве и стандарде Светске банке у животној средини и социјалним аспектима, у време одобрења гранта, корисник гранта ће усвојити и применити задовољавајуће мере тако да специфични аспекти таквих објеката и активности испуњавају захтеве и стандарде Светске банке у складу са Еколошким и социјалним планом.

- Еколошка и социјална процена:

Потенцијални корисник гранта у обавези је да извршити еколошку и социјалну процену свог пројекта како би проценио еколошке и социјалне ризике и утицаје пројекта током животног циклуса пројекта. Процена ће бити сразмерна потенцијалним ризицима и утицајима пројекта и процениће, на интегрисани начин, сви релевантни директни, индиректни и кумулативни еколошки и социјални ризици и утицаји током животног циклуса пројекта. Еколошка и социјална процена засниваће се на тренутним информацијама, укључујући тачан опис и разграничење пројекта и свих повезаних аспеката, и основне податке о животној средини и социјалним питањима на одговарајућем нивоу детаља који су довољни за карактеризацију и идентификацију ризика и утицаја и мере ублажавања. Овим процесом ће се проценити потенцијални еколошки и социјални ризици и утицаји, испитати пројектне алтернативе, идентификовати начини за побољшање, размештање, планирање, дизајнирање и примену пројекта како би се применила хијерархија ублажавања негативних утицаја на животну средину и друштво, као и тражиле могућности за појачавање позитивних утицаја конкретог пројекта. Еколошка и социјална процена укључиваће и ангажовање заинтересованих страна као саставни део процене, а све у складу са Стандардом број 10.

Еколошка и социјална процена биће адекватна, тачна и објективна процена и презентација ризика и утицаја, коју ће реализовати чланови Јединице за управљање пројектом Министарства пољоприведе. Потенцијални корисник гранта ће осигурати да еколошка и социјална

(само)процена буде релевантна за пројекат, укључујући: (а) важећи оквир институција Републике Србије, националне законе и прописе и институционалне могућности (укључујући реализацију) који се односе на животну средину и социјална питања; еколошке или социјалне студије у земљи; националне еколошке или социјалне акционе планове; и обавезе које Република Србија директно примењује према релевантним међународним уговорима и споразумима; (б) применљиви захтеви према еколошким и социјалним стандардима Светске банке; и (ц) као и друга релевантна, добра, међународна индустријска пракса.

Еколошка и социјална процена примењиваће хијерархију ублажавања, која ће:

- a. предвидети и избећи ризике и утицаје;
- b. тамо где избегавање није могуће, умањити или смањити ризике и утицаје на прихватљиве нивое;
- c. једном када се ризици и утицаји смање или ублаже они мора да остану на истом новоу;
- d. тамо где остају значајни преостали утицаји, надокнадити их тамо где је то технички и финансијски изводљиво.

Еколошка и социјална процена размотриће потенцијално значајне прекограничне ризике и утицаје повезане са конкретним пројектом, као што су утицаји отпадних вода и емисија CO₂, повећана употреба или загађење водотокова, емисије краткотрајних и дуговечних загађивача климе, прилагођавања и питања отпорности и утицаји на угрожене врсте, и/или њихова станишта.

- Еколошки и социјални план:

Корисник гранта ће (тамо где је то применљиво) развити и применити Еколошки и социјални план који ће утврдити мере и радње потребне да би се постигла усаглашеност са стандардима Светске банке у одређеном временском року. Еколошки и социјални план ће бити договорен са Јединицом за управљање пројектом. Од стране корисника гранта предложени Еколошки и социјални план ће узети у обзир налазе еколошке и социјалне процене, еколошку и социјалну анализу и резултате ангажовања заинтересованих страна. То ће бити тачан резиме материјалних мера и радњи потребних за избегавање, минимизирање, смањење или ублажавање потенцијалних еколошких и социјалних ризика и утицаја пројекта. Такође, Еколошки и социјални план ће утврдити поступак који омогућава адаптивно управљање предложеним пројектним променама или непредвиђеним околностима. Процес ће одредити како ће се таквим променама или околностима управљати и извештавати и све неопходне промене ће се извршити кроз реализовани Еколошки и социјални план релевантним алатима за управљање. Корисник гранта ће марљиво спроводити мере и радње идентификоване у складу са наведеним временским роковима и прегледаће статус примене Еколошког и социјалног плана као део његовог праћења и извештавања.

Еколошки и социјални план ће описати различите алате за управљање које ће корисник гранта користити за развој и примену договорених мера и радњи. Ови алати за управљање укључују, према потреби, планове управљања заштитом животне средине и социјалне политике, оквире за управљање животном средином и социјалном заштитом, оперативне политике и приручнике, системе управљања, поступке, праксе и капиталне инвестиције. Сви алати за

управљање примењиваће хијерархију ублажавања и садржаће мере тако да пројекат испуњава захтеве важећих закона Републике Србије и прописа у складу са Еколошким и социјалним планом током животног циклуса пројекта.

Алати за управљање дефинисаће жељене резултате у мерљивом смислу (на пример, у односу на основне услове) у мери у којој је то могуће, са елементима као што су циљеви и индикатори учинка који се могу пратити током дефинисаних временских периода. Препознајући динамичну природу процеса развоја и имплементације пројекта, алати за управљање заузимају дугорочни и фазни приступ и биће дизајнирани да одговоре на промене у пројектним околностима, непредвиђене догађаје, регулаторне промене и резултати праћења и прегледа.

- Праћење и извештавање о еколошким и социјалним стандардима:

Корисник гранта ће надгледати еколошке и социјалне перформансе свог пројекта у складу са уговором о гранту и документима који су саставни део за реализацију индивидуалног пројекта (водичи). О обиму и начину праћења договараће се са представницима Јединице за управљање пројектом. Процес праћења биће сразмеран и природи пројекта, еколошким и социјалним ризицима и утицајима пројекта и захтевима за усаглашеност. Корисник гранта ће осигурати да постоје адекватни институционални аранжмани, системи, ресурси и особље за спровођење надзора. Када је то прикладно, и дефинисано Еколошким и социјалним планом, корисник гранта ће ангажовати заинтересоване стране, и треће стране, као што су независни стручњаци, локалне заједнице или организације цивилног друштва, да допуњују или верификују активности праћења. Тамо где су друге агенције или треће стране одговорне за управљање одређеним ризицима и утицајима и спровођење мера ублажавања, корисник гранта ће сарађивати са таквим агенцијама и трећим странама на успостављању и праћењу таквих мера ублажавања. Праћење ће укључивати евидентирање података ради праћења учинка и успостављање релевантних оперативних контрола ради верификације и упоређивања усаглашености и напретка. Надгледање ће бити прилагођено искуству учинка, као и радњама које затраже релевантна регулаторна тела и повратним информацијама од заинтересованих страна као што су чланови заједнице. Корисник гранта ће бити у обавези ће документује све резултате праћења реализације Еколошког и социјалног плана.

Рад и радни услови (ЕСС2) препознаје значај стварања нових радних места и стварања дохотка у потрази за смањењем сиромаштва и инклузивним економским растом. Корисници средстава морају промовисати здраве односе између радника и менаџмента и повећати развојне користи од пројекта праведним поступањем са радницима и обезбеђивањем сигурних и здравих услова за рад.

Циљеви стандарда за рад и радне услове (ЕСС2) су:

- ◆ Промовисати безбедност и здравље на раду,
- ◆ Промовисати правичан третман, недискриминацију и једнаке могућности свих радника и радница,
- ◆ Заштитити раднике и раднице, укључујући угрожене раднике као што су жене, особе са инвалидитетом, децу (радно способног узраста, у складу са овим стандардом) као и раднике мигранте, запослене по уговору о делу, привременим и повременим пословима, волонтерским уговорима, према потреби,
- ◆ Да би се спречила употреба свих облика присилног рада и дечијег рада: подржати принципе слободе удруживања и колективног преговарања на начин који је у складу са националним Законом о раду, или другим применљивим законима Републике Србије,
- ◆ Обезбедити радницима доступна средства за покривање повреда насталих на радном месту.

Постављени захтеви:

- Услови рада и управљање радним односима:

Корисник гранта ће развити и применити писане процедуре управљања радним односом применљиве на свој конкретан пројекат. Ови поступци ће одредити начин на који ће се управљати радницима ангажованим кроз пројекат, у складу са захтевима националног законодавства и овог стандарда.

Свим особама које ће бити ангажоване кроз финансиране гранове/пројекте морају се пружити све информације и документација која ће бити јасна и разумљива у вези са њиховим условима запошљавања. Информације и документација утврдиће њихова права према Закону о раду (који ће укључити све примене колективних уговора), укључујући њихова права у вези са радним временом, прековременим радом и накнадама. Ове информације и документација ће се доставити на почетку радног односа и када дође до било каквих битних промена услова рада или радног односа.

Све особе ангажоване кроз гранове/пројекте ће се редовно плаћати у складу са Законом о раду и индивидуалним уговорима. Одбици од исплате зарада вршиће се само онако како то дозвољава Закон о раду, а радници на сваком конкретном пројекту ће бити обавештени о условима под којима ће се такви одбици вршити. Свим радницима биће обезбеђени одговарајући периоди одмора недељно, годишњи одмори и боловања, породилско и породично одсуство, у складу са Законом о раду. Све особе ангажоване кроз гранове/пројекте благовремено ће добити писмено обавештење о престанку радног односа и детаље о отпремнини (тамо где је то применљиво). Све зарађене зараде, накнаде за социјално осигурање, пензијски доприноси, и било који други друга права, ће бити исплаћени пре прекида радног односа, а у корист пројектних радника.

- Недискриминација и једнаке могућности:

Запошљавање радника који су ангажовани кроз грантове/пројекте засниваће се на принципу једнаких могућности и поштеног третмана и неће бити дискриминације у вези са било којим аспектима радног односа, попут запошљавања, накнада (укључујући зараде и бенефиције), услова рада и запослења, приступа обукама, распореду посла, напредовању, престанку запослења или пензионисању. Поступци управљања радном снагом утврдиће мере за спречавање и решавање узнемиравања, застрашивања и/или радне експлоатације. Тамо где је национално законодавство (Закон о раду) у супротности са овим параграфом примењиваће се овај конкретан параграф, и све активности спроводи на начин који је у складу са захтевима овог параграфа у мери у којој је то могуће.

Посебне мере заштите и помоћи у отклањању дискриминације, или избора одређеног посла на основу инхерентних захтева посла или циљева индивидуалних грантове/пројекта, неће се сматрати дискриминацијом, под условом да су у складу са националним законом. Корисник гранта ће обезбедити одговарајуће мере заштите и помоћи у решавању рањивости пројектних радника, укључујући одређене групе радника, као што су жене, особе са инвалидитетом, или радници мигранти. Такве мере могу бити потребне само у одређеним временским периодима, у зависности од околности пројектног радника и природе рањивости.

- Радничке организације и синдикати:

У земљама као што је Србија у којима национално законодавство признаје права радника да образују и придружују се радничким организацијама по свом избору и колективно преговарају без мешања, све активности на пројектима корисника грантова спроводиће се у овој области у складу са националним законом. Поштоваће се улога легално основаних радничких организација и легитимних представника радника, и свим особама које су ангажоване кроз гранове биће благовремено пружене информације потребне. Корисник гранта не би требало да покушава да утиче или контролише ове алтернативне механизме. Додатно, корисник гранта неће дискриминисати раднике на индивидуалним пројектима који учествују, или покушавају да учествују, у радничким организацијама.

- Жалбени механизам:

Сви корисници грантова су у обавези да осигурају жалбени механизам за све раднике и (и, тамо где је то потребно, њихове организације) у случају да поднесу захтев, притужбу или жалбу на било који део процеса везано за њихово ангажовање и рад. Радници који поднесу жалбу морају бити обавештени о механизму за притужбе, добију благовремени одговор, и имају сва права да добију правни лек за исти. Корисници грантова усвојиће мере како би жалбени механизам био лако доступан свим радницима на индивидуалним грантовима/пројектима. Жалбени механизам биће пропорционалан природи и обиму и потенцијалним ризицима и утицајима пројекта. Биће дизајниран како би се проблем адресирао у кратком временском року, али и користећи разумљив и транспарентан поступак који пружа благовремене повратне информације заинтересованима на језику који разумеју, без икакве казне, и деловаће на независан и објективан начин. Жалбени механизам може да користи постојећим механизме за жалбе, под условом да су они правилно дизајнирани и примењени, да се брже баве

решавањем проблема радника. Постојећи жалбени механизам могу се по потреби допунити аранжманима специфичним за сваки индивидуални пројекат. Жалбени механизам неће ометати приступ другим судским или административним правним лековима који би могли бити доступни по Закону о раду, или кроз постојеће арбитражне поступке, нити заменити механизме за притужбе предвиђене колективним уговорима.

- Здравље и безбедност на раду:

На индивидуалне грантове/пројекте ће се применити мере које се односе на здравље и безбедност на раду. Мере заштите на раду биће припремљене и спроведене како би се: (а) извршила идентификација потенцијалних опасности за раднике у пројектима, посебно оних који могу бити опасни по живот; (б) пружиле превентивне и заштитне мере, укључујући модификацију, замену или уклањање опасних услова или супстанци; (ц) реализовала обука пројектних радника и одржавање евиденције обуке; (д) документовале информације о незгодама на раду, болестима и инцидентима; (е) превентивне мере и аранжмани за приправност и реаговање у ванредним ситуацијама припремиле и реализовале; и (ф) реализовали правни лекови за негативне утицаје као што су повреде на раду, смрт, онеспособљеност и болести.

Све стране које запосле, или ангажују раднике на пројекту, развиће и спровести процедуре за успостављање и одржавање сигурног радног окружења, укључујући да су радна места, машине, опрема и процеси под њиховом контролом безбедни и без ризика по здравље, укључујући употребу одговарајућих посебних мера које се односе на хемијске, физичке и биолошке супстанце и агенсе. Све стране ће активно сарађивати и консултовати се са радницима у промовисању разумевања и метода за спровођење правила о заштити на раду, као и у пружању информација радницима на пројекту, обуци о безбедности и здрављу на раду и обезбеђивању личне заштитне опреме без трошкова радницима.

Свим особама/радницима на реализацији грантова/пројекта биће обезбеђени објекти који одговарају околностима њиховог рада, укључујући приступ мензама, хигијенским објектима и одговарајућим местима за одмор. Тамо где се пружају услуге смештаја радницима на реализацији грантова/пројекта, успоставиће се и примењивати политике управљања и квалитета смештаја ради заштите и промоције здравља, безбедности и добробити радника на пројекту, као и омогућавање приступа или пружање услуга које одговарају њиховим физичким, социјалним и културним потребама.

Када су радници на реализацији грантова/пројекта запослени или ангажовани од више компанија и раде заједно на једном месту, странке које запошљавају или ангажују раднике сарађиваће на примени мере заштите и безбедности на раду не доводећи у питање одговорност сваке стране за здравље и сигурност сопствених радника.

Успоставиће се систем за редовни преглед перформанси заштите на раду који ће обухватати идентификацију опасности и ризика у безбедности и здрављу, примену ефикасних метода за реаговање на идентификоване опасности и ризике, постављање приоритета за предузимање конкретних акција и активности, као и процену резултата.

Ефикасност ресурса и спречавање загађења и управљање њиме (ЕСС3) препознаје да економске активности и урбанизација често доводе до загађења ваздуха, воде и земље и троше ограничене ресурсе који могу угрозити људе, екосистем и животну средину на локалном, регионалном и глобалном нивоу. Тренутна и пројектована атмосферска концентрација гасова са ефектом стаклене баште угрожава добробит садашњих и будућих генерација. У исто време, ефикасније и делотворније коришћење ресурса, спречавање загађења и избегавање емисија гасова са ефектом стаклене баште, као и технологија и пракси ублажавања ових ризика и последица су постале доступније и достижније. Овај стандард утврђује критеријуме за решавање питања ефикасног коришћења ресурса и спречавања загађења и управљања током целог животног циклуса пројекта у складу са добром међународном индустријском праксом. Такође, овај стандард утврђује процену ризика и утицаја, као и предложене мере ублажавања ефеката наведених утицаја у вези са релевантним захтевима ЕСС3, укључујући природне ресурсе, употребу воде, загађење ваздуха, опасне материје и опасни отпад.

Циљеви стандарда за ефикасност ресурса и спречавање загађења и управљање њиме (ЕСС3) су:

- ◆ Промовисати одрживу употребу ресурса, укључујући енергију, воду и сировине,
- ◆ Минимизирати штетан пројектних активности и утицај на људско здравље и животну средину,
- ◆ Избећи или свести на минимум емисије CO₂ као кључног загађивача климе,
- ◆ Избећи или свести на минимум стварање опасног и неопасног отпада,
- ◆ Минимизирати и управљају ризицима и утицајима повезаним са употребом пестицида.

Постављени захтеви:

Корисници грантова ће применити технички и финансијски изводљиве мере ефикасности ресурса и мера за спречавање загађења у складу са хијерархијом ублажавања. Мере ће бити сразмерне ризицима и утицајима повезаним реализацијом сваке конкретне активности на реализацији грантова. Сви корисници грантова ће применити технички и финансијски изводљиве мере за побољшање ефикасне потрошње енергије, воде и сировина, као и других ресурса. Такве мере интегрисаће принципе чистије производње у дизајн производа и производне процесе ради очувања сировина, енергије и воде, као и других ресурса.

Ефикасна употреба енергије важан је начин на који корисници грантова могу допринети одрживом развоју. Када је пројекат потенцијално значајан корисник енергије, поред примене захтева за ефикасношћу ресурса овог стандарда, корисник гранта ће усвојити мере наведене у Еколошком и социјалом плану ради оптимизације употребе енергије, у мери у којој је то технички и финансијски изводљиво.

- Употреба воде:

Када је потенцијални грант/пројекат потенцијално значајан корисник воде, или ће имати потенцијално значајне утицаје на квалитет воде, поред примене захтева ефикасности ресурса овог стандарда, корисник гранта ће усвојити мере, у износу у којој је то технички и финансијски изводљиво, које спречавају или минимизирати употребу воде тако да употреба воде нема значајне негативне утицаје на заједницу, друге кориснике и животну средину. Ове мере укључују, али се не ограничавају на, употребу додатних технички изведивих мера очувања воде у активностима корисника гранта, употребу алтернативних залиха воде, надокнаде потрошње воде за одржавање укупне потражње за водним ресурсима у оквиру расположивог снабдевања и процену алтернативних локација.

За пројекте са великом потрошњом воде који имају потенцијално значајне негативне утицаје на заједнице, друге кориснике или животну средину, примењиваће се следеће:

1. детаљни план потрошње воде ће се развијати, одржавати, надгледати и периодично о истом извештавати;
2. идентификоваће се и применити могућности за побољшање ефикасности употребе воде;
3. процениће се специфична употреба воде (мерено запремином • употребљене воде по јединици производње); и
4. изведене активности морају се поредити са доступним индустријским стандардима о ефикасности коришћења воде.

Корисници гранта ће, као део еколошке и социјалне процене, проценити потенцијалне кумулативне утицаје употребе воде на заједнице, друге кориснике и животну средину и идентификоваће и применити одговарајуће мере ублажавања.

- Употреба сировина:

Када је грант/пројекат потенцијално значајан корисник сировина, поред примене захтева за ефикасношћу ресурса овог стандарда, корисник гранта ће усвојити мере наведене у Еколошком и социјалом плану за подршку ефикасној употреби сировина, у техничком и финансијском обиму изводљив .

- Спречавање и управљање загађивањем:

Корисник гранта/пројеката ће избегавати испуштање загађења (воде или других штетних материја) или, када избегавање није изводљиво, минимизирати и контролисати концентрацију и масовни проток њиховог испуштања користећи нивое перформанси и мере наведене у националном законодавству или припремљеном Еколошком и социјалом плану, у зависности од тога шта је строжије дефинисано. Ово се односи на испуштање загађења у ваздух, воду и земљу због рутинских, не-рутинских и случајних околности, и са потенцијалним локалним, регионалним или прекограничним утицајима (где је то применљиво). Корисник гранта/пројеката ће извршити процену ризика по здравље и безбедност постојећег загађења

које може утицати на заједнице, раднике и животну средину. Свака санација биће предузета на одговарајући начин у складу са националним законима.

Да би се смањило потенцијални негативни утицај гранта/пројекта на људско здравље и животну средину, корисник гранта ће размотрити релевантне факторе, укључујући:

- (а) постојеће услове околине;
- (б) у областима на које је већ утицало загађење, преостали асимилативни капацитет животне средине;
- (ц) постојеће и будуће коришћење земљишта;
- (д) близина пројекта областима од значаја за биодиверзитет;
- (е) потенцијал кумулативних утицаја са неизвесним и/или неповратним последицама; и
- (ф) утицаји климатских промена.

Поред примене мера ефикасности ресурса и контроле загађења, како се захтева у овом стандарду, када грант/пројекат има потенцијал да створи значајан извор емисија у већ деградираном подручју, корисник гранта ће размотрити додатне стратегије и усвојити мере које спречавају или минимизирају негативне ефекте.

- **Управљање загађењем ваздуха:**

Поред горе описаних мера ефикасности ресурса, корисник гранта ће бити у обавези да размотрити и друге алтернативе и примени технички и финансијски изводљиве и исплативе опције како би се избегле, или свеле на минимум, емисије у ваздух, воду или земљу.

Као део еколошке и социјалне процене пројекта, корисник гранта ће проценити изворе загађења ваздуха који се односе на његов/њен конкретан пројекат. То ће укључивати процену бруто емисије гасова са ефектом стаклене баште - ГХГ које произилазе из самог пројекта и његових активности, под условом да је таква процена технички и финансијски изводљива. За грантове/пројекате који имају различите и мале изворе емисија (на пример, развојни пројекти вођени заједницом) или тамо где вероватноћа емисије није значајна неће бити потребне процене.

- **Управљање опасним и неопасним отпадом:**

Корисник гранта/пројекта ће морати да нађе начин да избегне стварање опасног и неопасног отпада. Тамо где стварање отпада не може да се избегне, корисник гранта/пројекта ће смањити стварање отпада и/или исти поново користити, рециклирати на начин који је безбедан за људско здравље и животну средину. Тамо где се отпад не може поново употребити, рециклирати или повратити, корисник гранта/пројекта ће га третирати, уништити или збринути на еколошки здрав и сигуран начин који укључује одговарајућу контролу емисија и остатака насталих руковањем и прерадом отпада материјал .

Ако се створени отпад сматра опасним, корисник гранта/пројекта ће поштовати постојеће захтеве за управљање (укључујући складиштење, транспорт и одлагање) опасног отпада, укључујући национално законодавство и применљиве међународне конвенције, укључујући

оне које се односе на прекогранично кретање отпада. Када управљање опасним отпадом обављају треће стране, корисник гранта/пројеката ће користити извођаче који су угледна и легитимна предузећа са лиценцом релевантних државних регулаторних агенција и, у погледу транспорта и збрињавања, прибавити документацију ланца "старатељства на отпадом" до крајњег одредишта. Корисник гранта/пројеката ће утврдити да ли лиценцирана одлагалишта раде у складу са прихватљивим стандардима и тамо где јесу, корисник гранта/пројеката ће их користити. Тамо где се лиценцираним локацијама не управља према прихватљивим стандардима, корисник гранта/пројеката ће минимизирати отпад који се шаље на таква места и размотриће алтернативне могућности одлагања, укључујући могућност развоја сопствених постројења за одлагање на месту пројекта или негде другде.

- **Управљање хемикалијама и опасним материјалима:**

Корисник гранта/пројеката ће избегавати производњу, трговину и употребу хемикалијама и опасним материјалима који подлежу међународним забранама, ограничењима или укидању, осим ако је то у прихватљиву сврху дефинисану конвенцијама или протоколима или ако је корисник гранта/пројеката добио изузеће, у складу важећим међународним уговорима. Корисник гранта/пројеката ће минимизирати и контролисати испуштање и употребу опасних материјала. Производња, транспорт, руковање, складиштење и употреба опасних материјала за пројектне активности биће процењени кроз Еколошку и социјалну процену. Корисник гранта/пројеката ће размотрити мање опасне замене тамо где су опасни материјали намењени за употребу у производним процесима или другим операцијама.

- **Управљање пестицидима:**

Тамо где пројекти укључују прибегавање мерама управљања штеточинама, корисник гранта ће дати предност интегрисаном управљању штеточинама или приступима који користе комбиноване или вишеструке тактике. Током набавке било ког пестицида корисник гранта ће проценити природу и степен повезаних ризика узимајући у обзир предложену употребу и предвиђене кориснике. Корисник гранта неће користити никакве забрањене пестициде. Поред тога, корисник неће користити никакве производе против пестицида који садрже активне састојке који су ограничени важећим међународним конвенцијама или њиховим протоколима. Корисник гранта неће користити било који формулисани пестицидни производ који испуњава критеријуме канцерогености, мутагености или репродуктивне токсичности како су утврдиле релевантне међународне агенције.

Следећи додатни критеријуми се примењују на избор и употребу пестицида: (а) они ће имати занемарљиво мале (штетне) последице по људско здравље; (б) показате се ефикасним против циљних врста; и (ц) имаће минималан утицај на нециљне врсте и природно окружење. Методе, време и учесталост примене пестицида имају за циљ смањење штете природним непријатељима. Показате се да су пестициди који се користе у програмима јавног здравља сигурни за становнике и домаће животиње у третираним областима, као и за особље које их примењује; (д) њихова употреба узимаће у обзир потребу да се спречи развој отпорности штеточина; и (е) тамо где је потребна регистрација, сви пестициди ће бити регистровани или на други начин овлашћени за употребу на усевима и стоци или за обрасце употребе за које су намењени у оквиру пројекта. Корисник гранта ће осигурати да се сви коришћени пестициди

производе, формулишу, пакују, етикетирају, рукују, складиште, одлажу и примењују у складу са релевантним међународним стандардима и кодексима понашања, као и припремљеним Еколошким и социјалним планом. За било који грант/пројекат који укључује значајна питања управљања штеточинама, или било који пројекат који разматра активности које могу довести до значајних проблема са управљањем штеточинама и пестицидима, корисник гранта ће бити у обавези да припремити План управљања штеточинама. План управљања штеточинама, такође, ће бити припремљен када предложено финансирање производа за сузбијање штеточина представља велику компоненту пројекта.

Здравље и безбедност заједнице (ЕСС4) препознаје да пројектне активности, опрема и инфраструктура могу повећати изложеност заједнице ризицима и утицајима. Поред тога, заједнице које су већ изложене утицајима климатских промена могу доживети убрзање или интензивирање утицаја услед пројектних активности. ЕСС4 се баве здравственим, сигурносним и безбедносним ризицима и утицајима на заједнице погођене пројектима, и одговорношћу корисника средстава у циљу избегавања или максималног умањења таквих ризика и утицаја, при чему се посебна пажња посвећује људима који, због својих посебних околности, могу бити рањиви.

Циљеви стандарда за здравље и безбедности заједнице (ЕСС4) су:

- ◆ Предвидети и избегавати негативни утицаји на здравље и сигурност заједнице,
- ◆ Током пројектовања и изградње промовисати све моделе везане за коришћење технологија и материјала које на директан начин утичу позитивно на климатске промене,
- ◆ Избећи или смањити изложеност заједнице ризицима везаним за пројекат када је реч о транспорту опасних материјала потребних за реализацију пројекта,
- ◆ Користити ефикасне мере за решавање проблема у ванредним околностима,
- ◆ Минимизирати све ризике који могу утицати на заједницу и заштитити раднике и раднице, као и имовину.

Постављени захтеви:

- Здравље и сигурност заједнице

Корисник гранта ће проценити ризике и утицаје пројекта на здравље и безбедност погођених заједница током циклуса пројекта, укључујући и оне који би због својих посебних околности могли бити рањиви. Корисник гранта ће идентификовати ризике и утицаје и предложити мере ублажавања у складу са хијерархијом ублажавања.

- **Дизајн и сигурност инфраструктуре и опреме:**

Корисник гранта ће дизајнирати (пројектовати), конструисати, управљати и разградити структурне елементе пројекта (изградња објеката) у складу са националним законодавством, Еколошким и социјалним планом, узимајући у обзир сигурносне ризике за треће стране. Грађевинске елементе свог пројекта пројектоваће и израдити компетентни професионалци (архитекте и грађевински инжењери), а оверити или одобрити надлежни државни органи. Тамо где грант/пројекат укључује изградњу нове зграде и/или друге грађевине за смештај или производњу, корисник гранта ће размотрити растуће ризике потенцијалне изложености јавности оперативним несрећама или природним опасностима, укључујући екстремне временске догађаје. Тамо где је то технички и финансијски изводљиво, корисник гранта ће такође применити концепт универзалног приступа на пројектовање и изградњу таквих нових зграда и структура.

Када су структурни елементи или компоненте пројекта лоцирани на локацијама са високим ризиком, укључујући оне са ризиком од екстремних временских услова (клизишта), а њихов неуспех или квар могу угрозити безбедност заједница, корисник гранта ће бити у обавези да ангажује једног или више независних стручњака са релевантним и признатим искуством у сличним пројектима који ће урадити процену.

- **Безбедност у саобраћају и на путевима:**

Корисник гранта ће током животног циклуса свог пројекта идентификовати, проценити и надгледати потенцијалне ризике од саобраћаја и безбедности на путевима за раднике, и по потреби, развити мере и планове за њихово решавање. Корисник гранта ће у свој пројекат укључити технички и финансијски изводиве мере безбедности на путевима како би спречио и ублажио потенцијалне ризике безбедности на путевима за учеснике у саобраћају и погођене заједнице. За возила или возне паркове за потребе пројекта (у власништву или у закупу), корисник гранта ће успоставити одговарајуће процесе, укључујући обуку возача, ради побољшања безбедности возача и возила, као и системе за надзор и спровођење. Корисник гранта ће приликом одлучивања о куповини или лизингу за возила размотрити сигурносну евиденцију или оцену возила и захтеваће редовно одржавање свих возила. За пројекте који користе грађевинску и другу опрему на јавним путевима, или где би употреба пројектне опреме могла имати утицаја на јавне путеве или другу јавну инфраструктуру, корисник гранта ће предузети одговарајуће мере безбедности како би избегао појаву инцидената и повреда припадника јавности повезане са радом такве опреме.

- **Изложеност заједнице здравственим питањима:**

Корисник гранта ће избећи, или свести на најмању могућу меру, изложеност заједнице болестима које се преносе водом, на бази воде, у води, као и заразним и незаразним болестима које могу проистећи из пројектних активности, узимајући у обзир диференцирану изложеност и већа осетљивост рањивих група. Корисник гранта ће предузети све мере да

избегне или минимизира пренос заразних болести које могу бити повезане са приливом привремене или сталне радне снаге на пројекту.

- Управљање и безбедност опасних материја:

Корисник гранта ће избећи или минимизирати потенцијал изложености заједнице опасним материјалима и супстанцама које пројекат може ослободити. Тамо где постоји могућност да јавност (укључујући раднике и њихове породице) буде изложена опасностима, посебно онима које могу бити опасне по живот, корисник гранта ће посебно пазити да избегне или минимизира њихово излагање модификовањем, заменом или уклањањем материјала који узрокују потенцијалне опасности. Тамо где су опасни материјали део постојеће пројектне инфраструктуре или компоненти, корисник гранта ће пазити током изградње и примене пројекта, да смањи излагање заједнице. Корисник гранта ће спровести мере и радње за контролу безбедности испорука опасних материја, као и складиштења, транспорта и одлагања опасних материјала и отпада, и спровешће мере за избегавање или контролу изложености заједнице таквом опасном материјалу.

Очување биолошке разноврсности и одрживо управљање живим природним ресурсима (ЕСС6) препознаје да су заштита и очување биолошке разноврсности и одрживо управљање живим природним ресурсима од суштинског значаја за одрживи развој. Биолошка разноврсност је дефинисана као променљивост међу живим организмима из свих извора, укључујући, између осталог, копнене, морске и друге екосистеме и еколошке комплексе чији су део; ово укључује разноврсност у оквиру врста, између врста и екосистема. Овај стандард се бави одрживим управљањем примарном производњом, као и жетвом живих природних ресурса (копнених, речних или морских животиња и биљака).

Циљеви стандарда за очување биолошке разноврсности и одрживо управљање живим природним ресурсима (ЕСС6):

- ◆ Заштити и очувати био диверзитет и станишта користећи све алатке и ресурсе у приликом припреме и спровођењу пројекта,
- ◆ Промовисати одрживо управљање живим природним ресурсима,
- ◆ Издвојити, где је могуће, средства за живот локалних заједница, као и инклузивни економски развој, усвајањем пракси које интегришу потребе очувања приоритета.

Постављени захтеви:

Еколошка и социјална процена, како је утврђено у стандарду број 1., разматраће директне, индиректне и кумулативне утицаје гранта/пројеката на станишта и биодиверзитет. Ова процена ће узети у обзир претње по биодиверзитет, на пример губитак станишта, деградацију и фрагментацију, инвазивне стране врсте, прекомерно искоришћавање, хидролошке промене, оптерећење хранљивим материјама, загађење и случајно узимање, као и пројектоване утицаје климатских промена. Утврдиће значај биодиверзитета или станишта на основу њихове рањивости и незаменљивости на регионалном или националном нивоу. Корисник гранта ће на све начине морати да избегне негативне утицаје на биодиверзитет и станишта. Када избегавање штетних утицаја није могуће, корисник гранта ће применити мере за смањење штетних утицаја и обнављање биодиверзитета у складу са хијерархијом ублажавања из стандарда број 1. и са захтевима овог стандарда. Корисник гранта ће осигурати да се компетентна експертиза за биодиверзитет користи за спровођење еколошке и социјалне процене и верификације ефикасности и изводљивости мера ублажавања. Тамо где су утврђени значајни ризици и негативни утицаји на биодиверзитет, корисник гранта ће развити и применити План управљања биодиверзитетом.

- Процена ризика и утицаја:

Кроз еколошку и социјалну процену, корисник гранта ће бити у обавези да идентификује потенцијалне ризике и утицаје на станишта и биодиверзитет. У складу са хијерархијом ублажавања, корисник гранта ће извршити почетну процену пројектних ризика и утицаја, не узимајући у обзир могућност надокнађивања биодиверзитета. Процена коју је извршио корисник гранта ће обухватати идентификацију врста станишта која су потенцијално погођена и разматраће потенцијалних ризика и утицаја на еколошку функцију станишта. Процена ће обухватити све области од потенцијалног значаја за биодиверзитет на које пројекат може утицати, без обзира да ли су заштићене националним законом или не. Обим процене биће пропорционалан ризицима и утицајима, на основу њихове вероватноће, значаја и тежине, и одражаваће забринутост страна погођених пројектом и других заинтересованих страна.

Процена корисника гранта ће обухватити карактеризацију основних стања у мери која је пропорционална и специфична за очекивани ризик и значај утицаја. Тамо где су потребне даље истраге ради процене значаја потенцијалних утицаја, корисник гранта ће извршити додатну истрагу и/или надзор пре предузимања било каквих активности повезаних са пројектом и пре доношења неопозивих одлука о дизајну пројеката који би могли проузроковати значајне негативне утицаје на потенцијално погођена станишта и биодиверзитет. Где је процена животне средине и социјалних питања идентификовала потенцијалне ризике и утицаје на биодиверзитет или станишта, корисник гранта ће управљати тим ризицима и утицајима у складу са хијерархијом ублажавања. Корисник гранта ће усвојити приступ предострожности и применити праксе прилагодљивог управљања у којима примена мера ублажавања и управљања реагује на променљиве услове и резултате праћења гранта/пројеката.

- Очување биодиверзитета и станишта:

„Станиште“ је дефинисано као земаљска, слатководна или морска географска јединица или ваздушни пут који подржава окупљања живих организама и њихову интеракцију са неживим окружењем. Станишта се разликују по значају за очување биодиверзитета на регионалном и националном нивоу, по осетљивости на утицаје, као и по значају који им приписују различите заинтересоване стране. Будући да у већини случајева губитак станишта, деградација или фрагментација представљају највећу претњу по биодиверзитету, велик део акција очувања биодиверзитета је на одржавању или обнављању погодних станишта. Овај стандард захтева диференцирани приступ управљања ризиком за станишта на основу њихове осетљивости и вредности. Такође, овај стандард се односи на сва станишта која се категоришу као „модификована станишта“, „природна станишта“ и „критична станишта“, заједно са „законски заштићеним и међународно и регионално признатим подручјима од вредности биодиверзитета“ која могу обухватати станишта у било ком или у свим ове категорије. Ради заштите и очувања станишта и биодиверзитета који подржавају, хијерархија ублажавања укључује помаке биодиверзитета. Компензације ће се сматрати крајњим средством, само ако остану значајни преостали штетни утицаји након што се размотре све технички и финансијски изводљиве мере избегавања, минимизирања и рестаурације. Компензација биодиверзитета биће дизајнирана и имплементирана како би се постигли мерљиви, додатни и дугорочни исходи очувања за које се оправдано може очекивати да неће довести до нето губитка, а пожељно до нето добити биодиверзитета. У случају помака који се користи као ублажавање преосталих штетних утицаја на било које подручје критичног станишта, потребан је нето добитак.

- Одрживо управљање живим природним ресурсима:

Корисник гранта ће у пројектима који укључују примарну пољопривредну производњу и сакупљање живих природних ресурса проценити укупну одрживост ових активности, као и њихов потенцијални утицај на локална, оближња или еколошки повезана станишта, биодиверзитет и заједнице. Такође, корисник гранта ће управљати живим природним ресурсима на одржив начин, применом добре праксе управљања и доступних технологија. Тамо где су такве праксе примарне производње кодификоване у стандардима који су регионално или национално признати, посебно за пословање у индустријским размерама, корисник гранта ће предложити модел примене стандарда. За пројекте који укључују мале произвођаче, корисник гранта ће тражити од произвођача да послују на одржив начин и да постепено побољшавају своју праксу тамо где такве могућности постоје. Тамо где се пројекат састоји од великог броја малих произвођача на истом географском подручју, корисник гранта ће проценити потенцијал за кумулативне ризике и утицаје. Тамо где пројекат укључује комерцијалне пољопривредне корисник гранта ће лоцирати такве пројекте на земљишту које је већ преуређено или високо деградирано.

Ангажовање заинтересованих страна и откривање информација (ЕСС10) препознаје важност отвореног и транспарентног ангажовања између корисника средстава и заинтересованих страна у пројекту као битан елемент добре међународне праксе. Ефективно ангажовање заинтересованих страна може побољшати еколошку и социјалну одрживост пројеката, побољшати прихватање пројеката и значајно допринети успешној припреми и реализацији пројеката.

Циљеви стандарда за ангажовање заинтересованих страна и откривање информација (ЕСС10) су:

- ◆ Успоставити систематски приступ ангажовању заинтересованих страна који ће помоћи корисницима средстава да идентификују заинтересоване стране и да изграде и одрже конструктиван однос са њима,
- ◆ Проценити ниво интересовања и подршке која је неопходна, али и омогућити да се ставови заинтересованих страна узму у обзир приликом припреме пројеката и примене еколошких и социјални стандарда,
- ◆ Промовисати и обезбедити средства за ефикасно и инклузивно ангажовање сви актера који би потенцијално могли да буду укључени у припрему и реализацију пројекта,
- ◆ Осигурати да се информације о еколошким и социјалним ризицима и утицајима благовремено доставе заинтересованим странама, разумљиво, приступачно и у одговарајућем формату,
- ◆ Обезбедити свим актерима који су на директан или индиректан начин погођеним пројектом средства за покретање притужби, као и омогућити им да добију одговоре на притужбе.

Постављени захтеви:

Потенцијални корисници гранова се обавезују да ће укључивати, када је неопходно, све заинтересоване стране током циклуса пројекта, започињући такво ангажовање што је раније могуће у процесу развоја пројекта и у временском оквиру који омогућава значајне консултације са заинтересованим странама о дизајнирању пројеката. Природа, обим и учесталост ангажовања заинтересованих страна биће пропорционална природи и размерама пројекта и његовим потенцијалним ризицима и утицајима. Корисници гранта ће пружати заинтересованим странама правовремене, релевантне, разумљиве и доступне информације и саветовати се са њима на културно прикладан начин, без манипулација, мешања, принуде, дискриминације и застрашивања.

Процес ангажовања заинтересованих страна укључује следеће:

- a) идентификација и анализа заинтересованих страна;
- b) планирање како ће се одвијати интеракција са заинтересованим странама;
- c) давање информација;
- d) консултације са заинтересованим странама;
- e) обраћање и одговарање на притужбе; и
- f) извештавање заинтересованих страна.

Корисник гранта ће одржавати и објавити као део еколошке и социјалне процене документовану евиденцију о ангажовању заинтересованих страна, укључујући опис заинтересованих страна, сажетак добијених повратних информација и кратко објашњење како су узете у обзир повратне информације или разлози због којих нису.

- Ангажовање током припреме пројекта (пројектне документације), идентификација и анализа заинтересованих страна:

Корисник гранта ће идентификовати различите заинтересоване стране, како стране потенцијално погођене пројектом, тако и друге заинтересоване стране. Појединци или групе на које пројекат утиче, или ће на њих вероватно утицати, биће идентификовани као погођене стране и други појединци или групе који могу бити заинтересовани за пројекат биће идентификовани као „остале заинтересоване стране“. Корисник гранта ће идентификовати стране погођене пројектом (појединце или групе) које би због својих посебних околности могле бити у неповољном положају или рањиве. На основу ове идентификације, корисник гранта ће даље идентификовати појединце или групе који могу имати различите проблеме. Адекватни ниво детаља биће укључен у идентификацију и анализу заинтересованих страна како би се одредио ниво комуникације који одговара пројекту. У зависности од потенцијалног значаја еколошких и социјалних ризика и утицаја, од корисника гранта се може захтевати да ангажује независне стручњаке који ће помоћи у идентификацији и анализи заинтересованих страна као да да потпору свеобухватној анализи и дизајну инклузивног плана реализације.

- План ангажовања заинтересованих страна

У консултацијама са Јединицом за управљање пројектом, корисник гранта ће развити и применити План за укључивање заинтересованих страна сразмерно природи и размерама пројекта и његовим потенцијалним ризицима и утицајима. План за укључивање заинтересованих страна ће описати време и методе интеракције са заинтересованим странама током животног циклуса пројекта како су то договорили корисник гранта и Јединица за управљање пројектом, правећи разлику између страна погођених пројектом и других заинтересованих страна. Овај документ ће такође описати опсег и време информација које се преносе странкама погођеним пројектом и другим заинтересованим странама, као и врсту информација које се од њих требају тражити.

План за укључивање заинтересованих страна ће бити осмишљен тако да узима у обзир главне карактеристике и интересе заинтересованих страна и различите нивое ангажовања и

консултација који ће бити прикладни за различите заинтересоване стране. Овај план ће одредити како ће се одвијати комуникација са заинтересованим странама током припреме и спровођења пројеката. Додатно, План за укључивање заинтересованих страна ће описати мере које ће се користити за уклањање препрека за учешће и како ће се забележити ставови различито погођених група. Тамо где је применљиво, план ће укључивати диференциране мере које омогућавају ефикасно учешће оних који су идентификовани као угрожени или рањиви. Наменски приступи и повећани ниво ресурса могу бити потребни за комуникацију са тако различито погођеним групама, тако да могу добити потребне информације у вези са питањима која ће их потенцијално утицати. Када ангажовање заинтересованих страна са локалним појединцима и заједницама у великој мери зависи од представника заједнице, корисник гранта ће уложити разумне напоре да верификује да такве особе заправо представљају ставове таквих појединаца и заједница и да олакшавају процес комуникације у одговарајући начин. У одређеним околностима, у зависности од нивоа доступних информација о пројекту, План за укључивање заинтересованих страна ће заузети формат оквирног приступа, који ће изнети опште принципе и заједничку стратегију за идентификовање заинтересованих страна и планирање процеса ангажовања у складу са Еколошким и социјалним стандардима Светске банке који ће бити имплементирани након што је локација позната.

- Објављивање информација:

Корисник гранта ће дати све информације о пројекту како би омогућио заинтересованим странама да разумеју ризике и утицаје пројекта и потенцијалне могућности. Такође, корисник гранта ће заинтересованим странама пружити приступ следећим информацијама, и у временском оквиру који омогућава значајне консултације са заинтересованим странама о дизајнирању пројеката:

- а) сврху, природу и обим пројекта;
- б) трајање предложених пројектних активности;
- с) информацију који су потенцијални ризици и утицаји пројекта на локалне заједнице и предлози за њихово ублажавање, истичући потенцијалне ризике и утицаје који могу несразмерно утицати на рањиве и угрожене групе и описујући различите мере предузете да би се избегле и свеле на минимум;
- д) предложени поступак ангажовања заинтересованих страна који наглашава начине на које заинтересоване стране могу учествовати;
- е) време и место свих предложених састанака за јавне консултације и поступак којим ће се састанци обавештавати, резимирати и извештавати; и
- ф) Поступак и средства којима се притужбе могу подићи и којима ће се решити.

Информације ће бити откривене на релевантним локалним језицима и то на начин који је доступан и културно прикладан, узимајући у обзир све специфичне потребе група на које пројекат или групе становништва са специфичним информационим потребама могу различито или несразмерно утицати (као што је нпр. , инвалидитет, писменост, пол, мобилност, разлике у језику или приступачности).

- Ангажман током имплементације пројекта и спољног извештавања:

Корисник гранта ће наставити да ступа у контакт са странкама погођеним пројектом и другим заинтересованим странама и пружаће им информације током животног циклуса пројекта, на начин који одговара природи њихових интереса и потенцијалним еколошким и социјалним ризицима и утицајима пројекат. Додатно, корисник гранта ће наставити да спроводи ангажовање заинтересованих страна у складу са Планом за укључивање заинтересованих и надовезаће се на канале комуникације и ангажовања који су већ успостављени са заинтересованим странама. Корисник гранта ће посебно тражити повратне информације од заинтересованих страна о еколошком и социјалном деловању пројекта и примени мера ублажавања. Ако постоје значајне промене на пројекту које резултирају додатним ризицима и утицајима, посебно тамо где ће то утицати на стране погођене пројектом, корисник гранта ће пружити информације о таквим ризицима и утицајима и консултовати се са странама погођеним пројектом о томе како ти ризици и утицаји биће ублажено.

- Жалбени механизам:

Жалбени механизам биће пропорционалан потенцијалним ризицима и утицајима пројекта и биће доступан и укључив. Где је то изводљиво и погодно за пројекат, жалбени механизам користиће постојеће формалне или неформалне механизме за жалбе, допуњене по потреби аранжманима специфичним за пројекат.

Жалбени механизам треба да:

1. Омогући да се притужбе решавају без великих проблема, одмах и ефикасно, на транспарентан начин који је културолошки прикладан и лако доступан свим странама погођеним пројектима, без икаквих трошкова и без одмазде. Механизам, поступак или поступак неће спречити приступ судским или административним правним лековима. Корисник гранта ће обавестити стране погођене пројектом о процесу притужби током својих активности на ангажовању у заједници и учиниће јавно доступним евиденцију која документује одговоре на све примљене притужбе; и
2. Решавање притужби вршиће се на културолошки прикладан начин и биће дискретно, објективно, осетљиво и реаговаће на потребе и забринутости страна погођених пројектом. Жалбени механизам ће такође омогућити покретање и решавање анонимних жалби.

Корисник гранта ће благовремено одговорити на незадовољства страна погођених пројектом у вези са еколошким и социјалним перформансама пројекта.

Ко, када и зашто ради процену еколошких и социјалних стандарда?

Сваки појединачни подносилац пројекта за финансирање у обавези је да изврши еколошку и социјалну (само)процену пројеката предложених за финансијску подршку пре него што поднесе документацију попуњавајући неопходну документацију (документи су саставни део тендерске документације). Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде ће тражити од корисника грант шеме да припреми и имплементира пројекте тако да они у потпуности испуњавају еколошке и социјалне стандарде Светске банке на начин и у временском оквиру прихватљивом. У утврђивању начина и прихватљивог временског оквира Јединица за управљање пројектом¹ ће узети у обзир природу и значај потенцијалних еколошких и социјалних ризика и утицаја, време за развој и спровођење пројекта, капацитет корисника гранта, али и других укључених субјеката у развоју и реализацију пројекта, као и посебне мере и акције које корисник средстава треба да предузме да би смањео ризике и утицаје које његов конкретан пројекат може да има.

Ако пројекат садржи или укључује реконструкцију или изградњу објеката, или активности не испуњавају захтеве еколошких и социјалних стандарда у време одобрења гранта, Јединица за управљање пројектом ће тражити од корисника средстава да усвоји и примени мере тако да материјални аспекти таквих активности задовољавају поменуте стандарде Светске банке у прихватљивом року. При одређивању задовољавајућих мера и прихватљивог временског оквира, Јединица за управљање пројектом ће узети у обзир природу и обим пројекта и техничку и финансијску изводљивост предложених мера.

Јединица за управљање пројектом ће класификовати све пројекте у једну од четири класификације: висок ризик, значајан ризик, умерени ризик или низак ризик. При одређивању одговарајуће класификације ризика, Јединица за управљање пројектом ће узети у обзир релевантна питања, као што су врста, локација, осетљивост и обим пројекта; природа и величина потенцијалних еколошких и социјалних ризика и утицаја; и капацитет и обавеза корисника гранта (укључујући било који други ентитет одговоран за спровођење пројекта) да управља еколошким и социјалним ризицима и утицајима на начин који је у складу са стандардима Светске банке. И друга подручја ризика могу бити релевантна за пружање мера и исхода ублажавања утицаја на животну средину и социјалне аспекте, у зависности од конкретног пројекта и контекста у којем се развија. То би могло укључивати правна и институционална разматрања; природу ублажавања и предложене технологије. Јединица за управљање пројектом ће класификовати све поднете пројекта према задатим критеријумима и стандардима Светске банке.

Јединица за управљање пројектом ће спровести еколошку и социјалну анализу свих пројеката предложених за финансијску подршку у оквиру грант шеме. Сврха еколошке и социјалне дубинске анализе је да да предлог који конкретни пројекти су усклађени са еколошким и социјалним стандардима Светске банке, да помогне Министарству пољопривреде у одлуци да ли ће пружити додатну подршку предложеном пројекту и, ако је тако, начину на који ће се

¹ Јединица за управљање пројектом је тим експерата који руководи свим аспектима Пројекта конкурентне пољопривреде Србије

еколошки и социјални ризици и утицаји размотрити у процени, развоју и спровођењу пројекта. Еколошки и социјални аспект конкретних пројеката биће сагледан и према размерама пројекта и сразмерна нивоу еколошких и социјалних ризика и утицаја, узимајући у обзир хијерархију ублажавања.

Одговорности Јединице за управљање пројектом је да: (а) уради преглед документације која је поднета у стране потенцијалног корисника гранта у вези са еколошким и социјалним ризицима и утицајима пројекта, и евентуално тражи додатне и релевантне информација тамо где постоје празнине које спречавају да се настави процена поднете документације (б) пружи смернице за корисницима грантова у развоју одговарајућих мера у складу са хијерархијом ублажавања за адресирање еколошких и социјалних ризика и утицаја у складу са еколошким и социјалним стандардима Светске банке.

Потенцијални корисник гранта у обавези је да обезбеди све релевантне информације како би Јединица за управљање пројектом могла да испуни своју одговорност за предузимање еколошке и социјалне дубинске анализе сваког појединачног захтева. Јединица за управљање пројектом препознаје да потенцијални корисници грантова могу имати различите информације у вези са еколошким и социјалним ризицима и утицајима доступним у тренутку када Јединица за управљање пројектом спроводи своју анализу. У таквим околностима, Јединица за управљање пројектом ће проценити ризике и утицаје предложеног пројекта на основу информација које су јој доступне, заједно са проценом: (а) ризика и утицаја који су својствени врсти пројекта и специфични контекст у којем ће се предложени пројекат развијати и спроводити; и (б) капацитет и посвећеност потенцијалног корисника средстава да развије и примени пројекат у складу са еколошким и социјалним стандардима Светске банке. Јединица за управљање пројектом ће проценити значај информација које је потенцијални корисник изнео, као и потенцијални ризик који може представљати за постизање еколошких и социјалних стандарда.

Јединица за управљање пројектом ће редовно пратити класификацију ризика на пројектима који су добили финансијска средства, током њиховог спровођења, и по потреби ће променити класификацију како би се осигурало да и по завршетку реализације буду у складу са критеријумима који су постављени на почетку реализације.

Неопходна документација за остваривање и праћење еколошких и социјалних стандарда за кориснике и кориснице средстава Пројекта конкурентне пољоприведе Србије

У погледу неопходне документације у складу са Правилником о додели бесповратних средстава у оквиру Пројекта за конкурентну пољопривреду Србије, а која се тиче примене еколошких и социјалних стандарда, подносилац пројекта (потенцијални корисник средстава) треба да се детаљно упозна са следећим обрасцима и прилозима:

- ◆ **Образац 3.** За тријажу еколошких и социјалних стандарда (ЕЦЦ) у фази подношења пријаве за утврђивање права на коришћење бесповратних средстава,
- ◆ **Образац 4А.** За тријажу еколошких и социјалних стандарда (ЕЦЦ) у фази писма о намерама,
- ◆ **Образац 4Б.** За тријажу еколошких и социјалних стандарда (ЕЦЦ) у фази предаје комплетног захтева,
- ◆ **Прилог 5.** Категорије предложених потпројеката и релевантних инструменти еколошких и социјалних стандарда,
- ◆ **Образац 6.** Образац за тријажу еколошких и социјалних стандарда (ЕЦЦ) у фази предаје захтева за одобравање пројекта,
- ◆ **Образац 7.** Садржај и формат специфичних еколошких и социјалних стандарда за предложену локацију пројекта,
- ◆ **Прилог 9.** Усклађеност са одредбама закона о раду и закона о заштити на раду,
- ◆ **Прилог 12.** Извештај о управљању радом и безбедности на раду.

Образац број 3. се предаје у току подношења пријаве пројекта за потенцијално финансирање. Од подносиоца пројекта се очекује да јасно, прецизно и у најбољем знању одговори на питања дата обрасцем, као и да покаже основно разумевање потенцијалних еколошких ризика пројекта.

Након оцене пројекта и доделе категорије од ниског, умереног или значајног ризика, подносилац пројекта даље приступа разради документације, и то или према обрасцу 6. ако је пројекат ниског ризика, односно припреми специфичног плана управљања еколошких и друштвених стандардима, уколико је ризик пројекта већи.

Садржај и формат плана управљања еколошким и социјалним стандардима дат је у обрасцу 7. Правилника.

Оно што се предлаже подносиоцу пројекта, или стручној и техничкој подршци и помоћи која би била ангажована за припрему неопходне документације, јесте да се детаљно упозна са садржајем Оквиром за управљање еколошким и друштвеним стандардима Светске банке, документом који је саставни део Пројекта конкурентне пољопривреде Србије и који је доступан на интернет презентацији пројекта, а приликом припреме документације нарочито са делом "Примери нежељених еколошких и социјалних ризика и утицаји и предложене мере ублажавања".

Упознавање са овим документом ће подносиоцу пројекта омогућити да:

1. идентификује и разуме све потенцијалне ризике сопственог предлога пројекта за финансирање по животну средину (фаза изградње објекта, фаза управљања пројектом, ризици по земљиште, ваздух, воду, употреба хемикалија, биоцида, ђубрива, управљање опасним, неопасним, амбалажним или комуналним отпадом, управљање отпадним водама, одрживо коришћење ресурса, енергетска ефикасност, употреба фосилних горива),
2. предложи мере за ублажавање негативних утицаја и ризика пројекта по животну средину, у складу са препорукама Светске банке, али и најбољим доступним технологијама и праксом,
3. дефинише управљачки оквир и адекватан буџет за спровођење наведених мера,
4. дефинише учесталост, обим и садржај планова за надзор над спровођењем планираних мера ублажавања,
5. достави све неопходне дозволе и сагласности у складу са националним законодавством, нарочито Студију о процени утицаја на животну средину, уколико је тако дефинисано Законом о процени утицаја и Законом о планирању и изградњи, као и да
6. омогући инвестиције у пољопривредну производњу и прераду које ће омогућити бољу конкурентност, еколошку и друштвену одрживост и примену најбољих доступних пракси у области пољопривредне производње и прераде пољопривредних производа.

Прилог 1: Примери попуњене документације за остваривање и праћење еколошких и социјалних стандарда за кориснике и кориснице средстава Пројекта конкурентне пољоприведе Србије

ПРИЛОГ 1 Предлог попуњеног обрасца 3 - ЗА ТРИЈАЖУ ЕКОЛОШКИХ И СОЦИОЛОШКИХ СТАНДАРДА (ЕСС) У ФАЗИ ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ ПРАВА НА КОРИШЋЕЊЕ БЕСПОВРАТНИХ СРЕДСТАВА (ПОН²)

(Подносилац Пријаве да попуни за Пројекат)

А. Овај документ се користи као пропратни материјал који има за циљ да обезбеди да су најбитнији еколошки и социолошки захтеви и питања узети у обзир током припреме секторски специфичног Еколошког Плана Управљања (ЕПУ³).

Молимо Вас да означите одговарајуће поље са Да (Д), Не (Н) или Корисно (К) у делу за коментар.

Сажето објасните Ваше одговоре Д, Н или К којима сте означили одговарајуће поље у следећем поглављу, "Образложења".

Важно је напоменути да одговор са "Д" не мора нужно да означава значајан ефекат или последицу, већ питање које захтева посебну пажњу и разматрање.

ДЕО I – АДМИНИСТРАТИВНИ И ОРГАНИЗАЦИОНИ ПОДАЦИ		
1.	Назив потпројекта	<i>Набавка трактора за воћњак</i>
2.	Локација потпројекта	<i>Општина Књажевац, Месна заједница Валевац</i>
3.	Организациона структура (имена и контакт подаци)	<i>Марија Јанковић, носилац ПГ</i> <i>Милета Јанковић</i>
4.	Опис потпројекта (Молимо Вас, опишите главне карактеристике потпројекта и локацију потпројекта) Наше ПГ се налази у општини Књажевац, МЗ Валевац, на укупној површини од 3 ха и 23 ага, од чега је 2 ха под засадима вишње а остатак чине засади јабуке, крушке и дуње. Носилац ПГ је жена, Марија Јанковић, дипломирани инжењер воћарства, 34 године, а ПГ чине и супруг Милета Јанковић, дипломирани економиста, 38 година, са две ћерке узраста 7 и 9 година. Обоје имамо по 6 година искуства рада у пољопривреди, што као члан што као носилац ПГ. Засад вишње је под GlobalGap сертификатом. Интензивно сарађујемо са ПСС Пољосервис Књажевац. За предмет потпројекта, односно захтева према Пројекту Конкурентне пољопривреде, набавку трактора, нисмо конкурисали ни за локалне ни за националне мере субвенције набавке трактора. Супруг и ја смо стално запослени, са измиреним свим порезима и доприносима. Предмет потпројекта је набавка трактора за рад у воћњаку марке SAME FRUTTETO 100, снаге 71 kW (97 ks) категорије издувних гасова TIER III, у складу са важећим националним законодавством, укупне вредности 32 890 ЕУР (3.867.206,20 динара). Набавка предметног трактора ће нашем ПГ омогућити одрживост и повећану конкурентност пољопривредне производње повећањем ефикасности рада, продуктивности производње по хектару, смањењем ризика по радну снагу као и смањењем негативног утицаја на животну средину обзиром да ћемо заменити дотрајалу пољопривредну механизацију са знатно нижим стандардом издувних гасова. Трактор	

2 На енглеском EOI, Expression of interest.

3 На енглеском EMP, Environmental management plan.

	ће бити редовно одржаван и сервисан код овлашћеног правног лица, при чему ће се у потпуности поштовати национални правни оквир који уређује област складиштења и управљања опасним и неопасним отпадом (акумулатори, батерије, замена уља, складиштење гума).			
ДЕО II – КРИТЕРИЈУМ ЗА ЕЛИМИНАЦИЈУ ПРОЈЕКТА				
		ДА	НЕ	Коментар
5.	Да ли пројекат спада у било коју од активности на Списку за елиминацију пројеката / активности?		X	Пројекат не спада у било коју активност која је на наведеном Списку. У складу са Прилогом 9, Категоризација ризика, спада у пројекат Ниског ризика.
ДЕО III – ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ПРЕДЛОЖЕНОМ ПРОЈЕКТУ И ПОДНОСИОЦУ ЗАХТЕВА				
		Да	Не	Коментар
6.	<p>Да ли подносилац захтева има важећу оперативну дозволу, као и друге дозволе и сагласности?</p> <p>Дозволе могу да укључују:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сагласност за урбанистички развој / захтеви за локацијске услове - Грађевинске лиценце / грађевинска дозвола - Употребна дозвола - Пропис о управљању водама <p><i>Ако не, да ли ће се ове инвестиције искористити за исправљање тог стања?</i></p>	X		<p>Набавка и увоз трактора је извршена од стране правног лица " XYZ company" и у складу са Правилником о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у друмском саобраћају („Службени гласник РС“, бр. 40/2012, 102/2012, 19/2013, 41/2013, 102/2014, 41/2015, 78/2015, 111/2015, 14/2016, 108/2016, 7/2017 - исправљено, 63/2017, 45/2018, 70/2018, 95/2018, 104/2018, 93/2019 и 2/2020 - исправљен) и Уредби о увозу моторних возила („Службени гласник РС“, бр. 23/2010 и 5/2018).</p> <p>Остале дозволе, сагласности и сертификати нису потребни у складу са националним законодавством. Према доступним информацијама, Светска банка не поседује специфичне захтеве по овом питању.</p>
7.	Да ли је пројекат на листи пројеката који подлежу обавезној еколошкој процени на основу домаћих закона и прописа?		X	
8.	Да ли је пројекат укључен у листу пројеката за које је обавезна еколошка дозвола/дозвола заштите животне средине?		X	
	Ако је одговор да, да ли подносилац захтева има еколошку дозволу или је у поступку стицања исте?			Није применљиво.

9.	Да ли је подносилац захтева поднео потписану изјаву да су услови рада у складу са важећим националним законодавством о раду и заштити на раду?	X		
10.	Да ли су сви постојећи запослени подносиоца захтева редовно пријављени на пензијско и инвалидско осигурање (тј. Да ли је достављена потврда о уплаћеним доприносима, коју је издао надлежни порески орган)?	X		
11.	Да ли би се ангажовали/запослили нови радници за потребе потпројекта (унесите број у поље за коментаре)?	X		
12.	Да ли се предложени потпројект може сматрати релевантним за прилагођавање климатским променама или повећање отпорности на климатске промене?	X		Набавком наведеног трактора ПГ ће избацити из употребе стандардни трактор из 1983. године чија емисија издувних гасова није у складу са Правилником. члан 81. и 82., али и не задовољава TIER стандард. Самим тим, доћи ће до смањења количине издувних гасова који штете квалитету ваздуха, што се може сматрати мером против климатских промена.

ДЕО IV – НЕГАТИВНИ УТИЦАЈ ПРОЈЕКАТ И РИЗИЦИ – ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЗНАЧАЈА РАДИ УТВРЂИВАЊА КАТЕГОРИЈЕ ПРОЈЕКТА

		Да	Не	Коментар
13.	Постоје ли назнаке да би подносилац захтева могао да користи неформалну радну снагу за потребе потпројекта?		X	
14.	Постоје ли назнаке да би подносилац захтева могао да запосли особе старости од 15 до 18 година, а да се не придржава законских одредби које се односе на запошљавање и заштиту таквих радника?		X	
15.	Да ли потпројект укључује неке значајне потенцијалне физичке опасности за раднике?		X	
	Земљани ресурси а. класирање, ровови или ископи у кубним метрима или хектару б. геолошке опасности (кварови, клизишта, поплаве, неинжењерски направљено пуњење итд.) ц. контаминирано земљиште или подземне воде на локацији д. прекомерни терет ван локације / одлагање отпада или неопходне позајмишне јаме у кубним метрима или тонама е. губитак висококвалитетних пољопривредних површина у хектарима		X	Пројекат ни на који начин не утиче негативно на земљишни ресурс, нарочито не на начин како је то дефинисано Законом о заштити земљишта. Све промене на земљишту су краткотрајне, физичке и реверзибилног су типа.
	Пољопривредне и агрохемијске а. утицаји улазних сировина као што су семе и ђубриво б. утицај производног процеса на здравље људи и животну средину ц. други штетни утицај		X	ПГ у својој пољопривредној пракси користи пестициде (које?, можда навести?) који су регистровани и одобрени за коришћење у складу са националним правним оквиром и који се користе у складу са произвођачком спецификацијом.

<p>Индустрије</p> <p>а. утицај оцедне и наплавне воде</p> <p>б. утицај пољопривредних пракси, попут интензивне пољопривредне производње</p> <p>ц. утицај осталих фактора</p>		X	Пројекат ни у ком погледу не предвиђа овакав вид негативног утицаја.
<p>Квалитет ваздуха</p> <p>а. значајно повећање емисије загађивача ваздуха на лицу места (изградња / рад)</p> <p>б. кршење важећих прописа о емисијама загађујућих материја у ваздуху или стандарда концентрације амбијенталног ваздуха</p> <p>ц. значајан пораст промета возила током изградње или експлоатације</p> <p>д. рушење или минирање за изградњу</p> <p>е. значајно повећање непријатних мириса током изградње или рада</p> <p>ф. значајне промене микроклиме</p>		X	Набавка предметног трактора у погледу емисије издувних гасова је у потпуности у складу са националним законодавством. Обзиром да ће се набавком заменити дотрајали неадекватан трактор, пројекат ће имати и позитиван ефекат на квалитет ваздуха.
<p>Водни ресурси и квалитет воде</p> <p>а. река, поток или језеро на лицу места или у кругу од 30 метара од изградње</p> <p>б. повлачење или испуштање у површинске или подземне воде</p> <p>ц. ископ или постављање насипа, уклањање шљунка из реке, потока или језера</p> <p>д. складиштење течних горива или опасних материја на велико на лицу места</p>		X	Пројекат не предвиђа утицај на водне ресурсе нити на квалитет воде. ПГ користи подземну воду из бушотине, која је уредно регистрована и пријављена и на коју плаћа водну накнаду за коришћење.
<p>Културолошки ресурси</p> <p>а. праисторијски, историјски или палеонтолошки ресурси у кругу од 30 метара од изградње</p> <p>б. локалитет / објекат са јединственим културним или етничким вредностима или заштићеном баштином унутар 30 метара од изградње</p>		X	Пројекат ни на који начин не предвиђа утицај на културолошке ресурсе.
<p>Биолошки ресурси</p> <p>а. уклањање вегетације или изградња у мочварама или приобалним подручјима</p> <p>б. употреба пестицида / родентицида, инсектицида или хербицида у хектару</p> <p>ц. изградња у или у близини одређеног станишта за дивље животиње</p> <p>д. постојање заштићених природних ресурса - вода, флора, фауна</p>		X	Локација потпројекта ни на који начин не потпада под било који ниво заштите природе нити природних ресурса. Такође, нигде у близини локације се не налазе регистрована станишта за животиње. Употреба хемикалија и биоцида на ПГ је у складу са националним законодавством и произвођачком спецификацијом, али треба напоменути да се користи у малом обиму који није значајан по животну средину.
<p>Планирање и употреба земљишта</p> <p>1. потенцијални конфликт са околном употребом земљишта</p>			Није применљиво.

	<p>2. неусаглашеност са постојећим кодексима, плановима, дозволама или условима пројектовања</p> <p>3. изградња у националном парку или простору опредељеном за рекреацију</p> <p>4. стварање значајно непријатног извора светлости/осветљености</p> <p>5. просторно измештање особа или појединаца на више од 6 месеци</p> <p>6. стварање прекида или ометања комуналне или општинске услуге на период од више од 6 месеци за 10 или више особа</p> <p>7. значајан губитак неефикасне употребе минералних или необновљивих ресурса</p> <p>8. повећање тренутног нивоа буке за преко 5 децибела на више месеци</p>		X	
	<p>Саобраћај, транспорт и пренос добара</p> <p>а. повећан број путовања возилима за више од 20% или проузрокована значајна загушења</p> <p>б. карактеристике дизајна пројекта узрокују или доприносе сигурносним опасностима</p> <p>ц. неадекватан приступ или хитни приступ за предвиђени обим људи или саобраћаја</p>		X	Није применљиво.
	<p>Опасности</p> <p>а. знатно повећан ризик од пожара, експлозије или опасног испуштања хемикалија</p> <p>б. велике количине опасних материја или горива на месту складиштења дуже од 3 месеца</p> <p>ц. пројекат ће створити или значајно допринети опасности по људско здравље</p>		X	Није применљиво.
9.	<p>Да ли би примена потпројекта подразумевала употребу пестицида или њихових варијација? Ако је одговор да, молимо наведите који.</p>		X	ПГ у својој пољопривредној пракси користи пестициде (које?, можда навести?) који су регистровани и одобрени за коришћење у складу са националним правним оквиром и који се користе у складу са произвођачком спецификацијом. Међутим, сам потпројекат, набавка трактора, не подразумева употребу пестицида.
10.	<p>Да ли постоји било који други аспект потпројекта који би у нормалном пословању или под посебним околностима проузроковао ризик или негативно утицао на животну средину, становништво или би се могао сматрати негативном променом окружења?</p>		X	

ДЕО V – РЕЗИМЕ КЉУЧНИХ ПРОЈЕКТНИХ КАРАКТЕРИСТИКА

У складу са Прилогом број 9, Категоризација пројекта по ризицима, наведени потпројекат спада у пројекат ниског ризика, те самим тим нема потребе за развојем Еколошког и социолошког плана управљања. Позитивни ефекти пројекта по животну средину се најпре огледају у замени неадекватног трактора са значајно лошијим стандардом емисије издувних гасова са новим трактором, који је у складу са свим важећим прописима и издувним гасовима класе TIER 3.

Носилац ПГ је жена, а ПГ чине младе особе са адекватном стручном спремом и референтним искуством. Пројекат ни на који начин неће повредити право рада и радних односа.

ДЕО VI – ОДЛУКА
- ПОПУЊАВА ЕВАЛУАТОР -

Предметни потпројекат је:

- Категорија 1 (низак ризик) - одобрена до захтева за попуњавање ЕСМП⁴ контролне листе
- Категорија 2 (умерени ризик) - одобрена до захтева за развојем ЕСМП-а специфичног за локацију за потребе потпројекта
- Категорија 3 (значајан ризик) - одобрена до захтева за развијањем ЕСМП-а специфичног за локацију за потребе потпројекта
- Категорија 4 (висок ризик) - није одобрено за финансирање.

Име подносиоца захтева:

Датум:

Локација:

Потпис:

Печат:

Својим потписом и печатом подносилац захтева овим потврђује тачност и комплетност свих података датих у овом обрасцу.

Име оцењивача:

- ПОПУЊАВА ЕВАЛУАТОР -

Датум:

Локација:

Потпис:

Б. ОБЈАШЊЕЊЕ УТИЦАЈА ПО ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ:

- ОДЛУКУ И ПРЕПОРУКЕ ДОНОСИ

ЕВАЛУАТОР -

Ц. ПРЕПОРУЧЕНА АКТИВНОСТ (Означите одговарајућу акцију):

1. Пројекат нема потенцијал за значајне штетне утицаје на животну средину. Није потребан даљи план управљања животном средином, ЕСМП. *
2. Пројекат има потенцијалне штетне еколошке проблеме (основни одељак и питања квалитета воде) и / или утицаје на животну средину; Међутим, препоручене мере ублажавања биће развијене и донете у фази израде пројекта. Препоручене мере за ублажавање одобрите Јединица за управљање пројектом (ЈУП) у договору са крајњим корисником. Мониторинг спроведених мера ублажавања биће документован у извештају о мониторингу.
3. Пројекат има значајне штетне утицаје на животну средину, али их је могуће ублажити и потребно је припремити и спровести мере за ублажавање утицаја на животну средину. План ублажавања и праћења (M&M⁵) мора да развије и одобри ЈУП пре примене. План за M&M треба придодати обиму посла подносиоца у циљу одобрења пројекта. *
4. Пројекат има потенцијално значајне штетне утицаје на животну средину, али захтева више анализа како би се донео закључак. Изјава о опсегу активности и утицаја мора бити припремљена и достављена на одобрење. Након одобрења, извршиће се процена утицаја на животну средину (EIA⁶). Пројекат се не може реализовати док ЈУП не одобри

4 ЕСМП – Еколошки и социолошки план управљања, од ESMP – Environmental and Social Management Plan.

5 Од Mitigation and Monitoring (M&M), Мере за ублажавање негативних ефеката и надзора.

6 Од Environmental Impact Assessment (EIA), процена утицаја на животну средину.

коначни нацрт процене. За активности у вези са набавком, употребом или обуком у вези са пестицидима, ПЕРУСАП ће бити припремљен за одобрење ЈУП-а.

5. Пројекат има потенцијално значајне штетне утицаје на животну средину и потребне су ревизије дизајна или локације пројекта или развој нових алтернатива.
6. Пројекат има значајне и неминовне штетне утицаје на животну средину. Ублажавање је недовољно да би се елиминисали ови ефекти, а алтернативе нису изводљиве. Пројекат се не препоручује за финансирање.

Д. ИДЕНТИФИКОВАНИ ЕКОЛОШКИ И СОЦИОЛОШКИ УТИЦАЈИ (укључујући физичке, биолошке и социјалне), ако постоје: (Користите ЕПУ алате као што је Леополд Матрик да бисте идентификовали значајне утицаје на животну средину)

Е. ПРЕПОРУЧЕНЕ МЕРЕ УБЛАЖАВАЊА НЕГАТИВНИХ ЕФЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ(ако постоје):

Ф. ПРЕПОРУЧЕНЕ МЕРЕ ЗА ПРАЋЕ